

Palme u našem okruženju

PRIPREMIO: Denis Bojčić, strastveni kolekcionar i proizvođač bugenvila i tropskih hibiskusa

Ulica fenix palmi na Kanarskim otocima

Washingtonija filifera

Fenix pal. i razbijeni zid

Cycas palma u početku cvatnje, ženska biljka

Visoka žumara

Za ovaj broj časopisa odlučio sam se napisati nekoliko riječi o egzotičnim ljepoticama - PALMAMA, koje već skoro jedno stoljeće obitavaju na našem primorskom i otočnom području. Prve sadnice su do nas došle najvjerojatnije preko naših pomoraca koji su ploveći po cijelom svijetu bili oduševljeni njihovom ljepotom te su nastojali djelić te egzotike prenijeti i u svoju domovinu. Kao i tada, palme su i danas vrlo omiljene uresne biljke cijelog našeg primorja, a isto tako i u domovima diljem Lijepe Naše kao lončanica.

U svijetu postoji nekoliko tisuća vrsta palmi koje nalazimo u svim tropskim i suptropskim predjelima gdje rastu samoniklo. Palme imaju veliki iskoristivi potencijal, tako da se pojedine vrste koriste za ljudsku ishranu, kozmetičku industriju, kao građevni materijal, odnosno uzgajaju se planski, na plantažama.....Tako možemo naći plantaže uljanih palmi, kokosovih palmi, datula, sago palmi, voštanah palmi, palmira palmi za dobivanje šećera itd.

Ovaj put pisat ću samo o palmama koje su se kod nas aklimatizirale i udomaćile na našoj obali. To su Fenix palma, Washingtonija palma, Visoka žumara i Mala žumara. Kao male sadnice koje cijeli životni vijek mogu provesti u teglama su mala i osjetljiva Fenix robelini i Cycas palma (palmolika paprat), mnogima omiljena. Sve ove palme uzgajam u svom dvorištu gdje sam ih posadio prije 25 go-

dina (Washingtonija i Visoka žumara), te prije 20 godina Fenix palmu. U sljedećem dijelu teksta opisat ću njihov uzgoj i tijek razvoja kroz sve ove godine.

Washingtonija filifera ili lepezasta palma porijeklom je iz Kalifornije. Vrlo graciozna i lijepa biljka pravilnog i uspravnog rasta. Kod odraslog primjerka listovi su do 2 m veličine. Polovica te dužine otpada na peteljku koja pridržava lisnu lepezu. Rubovi peteljke su izrazito bodljikavi, poput pile koju ste okrenuli naopako, tako da prilikom rezanja morate obavezno imati krute kožne rukavice. Rubovi i vrhovi lepeze su prepuni bijelih, končastih niti koje joj daju interesantan izgled. Kada sam je zasadio, prije 25 godina, bila je mala biljka s tri listića veličine pola metra. Zasadio sam je u kutu dvorišta koje je inače vrlo kamenito, s vrlo malo zemlje. Na mjestu gdje sam je zasadio bilo je prirodno kameno korito koje je sa svih strana bilo zatvoreno, ali su imale male pukotine od pola centimetra. Mislio sam da će W. F. ostati mala sadnica... Prevario sam se. Sada ima oko deset metara visine. Njezin žilni sistem je vrlo jak, jednoličnog izgleda, poput vlasulje, odnosno sve žile su iste debljine, ima ih na tisuće te u nedostatku prostora rušilački je raspoložena. Dva puta sam smanjivao debljinu zida, jer ga je pucala i razbijala zbog debla koje se nije moglo širiti. Također nisam više mogao otvarati dvorišna vrata, pa sam morao odrezati jednu „fetu“ visine

dvorišnih vrata. To joj nije predstavljalo nikakav problem. Cvatnja je tijekom ljeta, a dogodila se prvi put nakon petnaestak godina rasta. To je grozdasta peteljka dužine do dva metra prepuna bijelih sitnih cvjetića iza kojih se stvori tisuće malih, najprije zelenih a kasnije crnih sjemenki veličine do 0,5 cm. Moja preporuka je da to odrežete dok su zeleni, dok nisu počeli otpadati. Vrlo jednostavno se razmnožava s tim istim sjemenom kada dozori.

Phoenix Canariensis, feniks palma porijeklom s Kanarskih otoka (reportaža prethodnog broja) gdje raste kao endemska vrsta. Izuzetno lijepa, uresna palma ravnoga debla i persatih listova koji dosežu dužinu od 3 metra. Pri dnu grane, uz deblo, perasti listovi su izuzetno tvrdi i oštri, vrlo neugodni ukoliko vas ubodu pa vam preporučujem oprez kada ih režete, što nije slučaj s ostalim dijelom. Što se tiče otpornosti, manje je otporno na hladnoću od Washingtonije, pogotovo se to odnosi na mladu sadnicu. Dva puta mi se dogodilo smrzavanje feniksa. Smrzla bi se srčika i mladi listovi te joj je trebalo nekoliko godina da bi se obnovila. Cvate u velikim grozdovima, do jednog metra svake godine, a plodovi su duguljasti, elipsasti i koštunjavi, u fazi zrenja boje zrele naranče. Ovi plodovi nisu jestivi. Kanarska datula nosi na sebi slatke plodove koji se jedu i koji su dvostruko veći od plodova feniksa, ali velika razlika je u izgledu. Kanarska datula se ni u snu ne

može mjeriti s ljepotom i izgledom feniks palme. Zbog svoje ljepote vrlo je cijenjena i raširena na našem priobalju i otocima. Što se tiče robusnosti i jačine rasta, u svemu je identična Washingtoniji, također je spremna na rušenje ukoliko nema dovoljno prostora (pogledajte fotografiju). Vrlo jednostavno se razmnožava sjemenom.

Trachycarpus fortunei ili visoka žumara je vrlo jednostavna i elegantna lepezasta palma, vitka, izrazito tankog debla i malih zahtjeva. Omiljena je na malim okućnicama jer ne zauzima puno prostora poput prethodnih navedenih, Washingtonije i feniksa, a još više radi otpornosti na hladnoće tako da je možemo vidjeti i u Dalmatinskoj zagori, Primorsko-goranskoj županiji, Istri, gdje temperature znaju pasti i preko -10 °C, a da joj ne naprave oštećenja i smrzotine. Kao i sve palme, vrlo je plodonosna, prepuni grozdovi plavičasto-sivih plodova veličine nokta maloga prsta, koji imaju vrlo veliku klijavost.

Chamaerops humilis - mala žumara ili grmasta žumara je jedina autohtona palma Europe. Mala žumara ima vrlo jaku izbojnu moć iz zemlje, puno izdanka koji zajedno tvore gusti i široki grm. Listovi su joj male lepeze veličine do pola metra. Zbog svoje otpornosti na hladnoću možemo je naći i na izrazito hladnim područjima diljem Europe. Jednostavna je za uzgoj i nezahtjevna. Razmnožavamo je sjemenom i mladim izdancima.

Zadnjih se godina kod nas u Splitu koristi puno kao parkovska biljka i sadnica za gradske žardinijere koje ne traže nikakvu posebnu pažnju i njegu, a lijepo izgledaju.

Cycas revoluta ili palmolika paprat porijeklom je iz istočne Azije. Vrlo je slična palmi, no ne pripada toj porodici nego porodici Cycadaleae. To je porodica biljaka koja potiče još iz doba velikih gmazova koji su vladali Zemljom pa je zbog toga ponekad znaju zvati i metuzalem - biljka. Izrazito je sporog rasta, godišnje izbacuje jednu rozetu perastih listova, te da bi napravila deblo od jednog metra visine, potrebno joj je oko tridesetak i više godina. Ponekad se zna dogoditi da

da ubrzate klijanje koje bi inače trajalo mjesecima. Drugi i jednostavniji način razmnožavanja je mladim izdancima koji se pojavljuju u dnu biljke, a koje odvajate od matične biljke i posebno zasadite. Izuzetno voli stajski gnoj pa ću vam vrlo rado preporučiti da ga svaku jesen prihranite njime. Vrlo je otporna i jednostavna za uzgoj, dobro podnosi prodore hladnoće, pogotovo ako je oskudno zalivena, suha. Stoga vam je vrlo rado preporučujem.

Dragi čitatelji, ovo su bila moja osobna iskustva o uzgoju ovih naših „ljepota“ koje zbog svoje jednostavnosti uzgoja i njihovog izgleda svakome preporučujem. Do sljedećeg puta srdačan pozdrav i sve vam cvalo! ■

RASADNIK
Bugenvila
21 000 Split, Sućidar 15, Hrvatska
Mob. 0911568108 www.bugenvila.com
E-mail: info@bugenvila.com